

Meghalt Szilárd János. 87 évet élt.

- Meghalt. Nem fiatalon. Nem váratlanul. Mégis megrázott a hír, mert olyan volt ő mint az életemhez tartozó, nem napi használatban lévő, nem külön funkcióval bíró, de a létezéshez, a létezésemhez tartozó, hitelesítő, megkérdőjelezhetetlen személy, akinek létezése nem kérdőjelezhető meg...Tudják, vannak biztosan Önöknek is az életükben olyan dolgok, tárgyak, személyek, amikről, akikről elég annyit tudni, hogy vannak, és ez elég, de ez kell, mert valahogy biztosságot ad... Szilárd Jánossal ilyen egyszerű, emberi kapcsolat volt köztünk, nem igazán magán-emberi, ami viszont volt az biztos, éveken átívelő, éves kihagyásokkal folytatható végtelen történet, mely most itt egyoldalú monológgal zárul...
- Ő volt a felvételi bizottságomban, ő lett az első főnököm, mesterem. Olyan vezető volt, aki védelmet adott, lehetőséget teremtett, aki egyben tartotta az olykor mások által egyben tarthatatlant, aki mellett ki lehetett tartani, aki mellett lehetett dolgozni, mert aki tette a dolgát és a dolgát tette, annak helye volt. Nem ő csinálta az apró munkát, nem is ő találta ki mindig az irányt, és a megvalósításban, saját személyes érdeklődésén túl, sem ő vitte a prímet, de mindig voltak olyan munkatársai, segítői, önállóan területeket vivő, akár kitaláló munkatársai, akik azt az óriási területet, ami akkor a klinikához tartozott -ideg és elmegyógyászat, gyermekpszichiátria – vitték, művelték. Nem mentek el, nem hagyták el, és nem kergetett el, nem szorított ki senkit. Mondtuk persze: túl jó ember, hogy igazán jó vezető legyen. Megtartó vezető volt, védelmet adó vezető volt, akihez lehetett viszonyulni, de nem volt muszáj alárendelődni, akinek volt elképzelése, de nem csak az az egy elképzelés létezhetett, aki tartott egy bizonyos irányba, de nem menetelve kellett őt követni, akihez lehetett csatlakozni, de nem kellett hűségnyilatkozatot tenni. Mondhatják: szerencséje volt, hogy olyan emberek voltak, maradtak, tevékenykedtek mellette mint: Vargha Miklós, Csanda Endre, Heiner Lajos, Somogyi ..., vagy Janka Z., Szentistványi I. , Pethő Z., Boncz I., Szász A., Lajkó K., Dibó Gy., Járdánházi T., Engelhardt J.,Vetró Á. és az akkor még nagyon fiatal Kovács Z., Kálmán J. és lehetne folytatni a sort... Szerencse és véletlen. Szerencse és Véletlen? Nem. Vannak vezetők, akik úgy teremtenek iskolákat, működtetnek intézményt, hogy létrehoznak keneleket, versenystállókat, szigorú feltételek alapján kiválogatják a szerintük legmegfelelőbbeket, és szervilis fegyverhordozóként alkalmazva őket törnek előre a csúcsokra. És vannak olyanok, mint Szilárd János, aki létrehoz egy teret, valamelyest berendezzi a legfontosabb elemekkel,biztonságos légkört, védelmet ad, és akinek ez tetszik csatlakozik. Az előbbinek van sok konkrét, rövid távú eredménye, az utóbbinak van kisugárzása, szétáradása és összetartozást teremtő légköre és hatása. A szegedi klinika kollektíváját, az együvé tartozás kézzelfogható jeleinek erőteljes meglétét sokan irigyelték annak idején szakmai összejöveteleken, és örülök, hogy részese, tagja lehettem pályám elején ennek a csapatnak. Már 20 éve voltam a budapesti klinikán, amikor még mindig a „szegedi”-ként aposztrofáltak néhányan. Nem bántam, nem bánom azóta sem...
- Nagy orvosi területet lefedő klinika igazgatója volt: ideggyógyászat, elmegyógyászat, gyermekpszichiátria. Ez már akkor is a magyar népesség harmadát érintő betegség csoportot foglalt magába. Ha ez a klinika ma is ilyen területeket művelne, ma a népesség közel 50%-ának baja a klinikához tartozna. Ő komolyan vette a szakmai integritást, az orvosi

gondolkodást, a test, lélek, szociális létezés egységét, a személyiség teljességét. Amikor azzal kerestem meg, hogy: Professzor úr, a pszichiátria és a neurológia annyira más disciplina már, hogy én nem akarok neurológus lenni...” – azt felelte: „Igazad van teljesen, ezt el kell fogadjam, úgy hogy kezdetnek szolgálati helyként legjobb, ha... a neurológia ambulanciát jelölöm ki neked...” Ott is voltam 1,5 évig. És a legelső betegeim között volt a gyermekklinikáról átküldött „hisztériás” takarítónő, hogy én majd csak pszichoterapizáljam, mert sok munka esetén, meg nehéz helyzetekben szédeleg, elájul, tudod... kacsintott a mindentudó kollega, aki átküldte hozzánk. Kiderült, hogy egy tojásnyi, fehér állományban lévő „néma” daganata van. Örök tanulság nekem: test, lélek, nem választható el, csak az ember van ilyen és olyan reakciókkal, tünetekkel. „Figyelj az emberre. A szemébe nézz, és az egész embert nézd és mélyebbre látsz mint az endoszkóppal...”- volt az üzenet. És manapság, bár már akkor is egyre több a lélekben sérült, pszichés zavarokkal élő ember, akinek szüksége van az emberi szembe-nézésre...

- A pszichiátria 1980-ban kezdte el a különválást az ideg-elmegyógyászat „testvéri” kötelékéből, ahol inkább volt mostoha testvér, hiszen élt még az emberek fejében az elmebajjal kapcsolatos tévhit, félelem és megbélyegzés, és visszhangzott még az irányítók fejében az 1947-es kinyilatkoztatás: „ A kommunizmus felépítésével megszűnnek a pszichiátriai betegségek!”, és működött még a hallgatók és kollegák fejében a pszichiátriával kapcsolatos bizalmatlanság, idegenség érzés a „pszichiátria egy egzotikus sziget a szomatikus medicina óceánjában...” felfogás.
- És a 71-ek, az MPT alapítói, köztük Szilárd János, mégis vállalták a különállás így a külön megítélés, de külön fejlődést biztosító úton való elindulást először a Pszichiátriai Társaság megalakításával, melynek első főtitkára maga az elhunyt volt, majd később a tanszékek, és lassan az ellátás külön választását is. A különválás végbement, de ebből nem lett igazán erős virágzás, mert ez sok helyen inkább vitt erőforrásokat sem mint hozott, inkább jelentette: „most már biztosabban lehet a pszichiátriára kenni dolgokat, elvonni erőforrásokat...” És bár az ideg-elmegyógyászat szétvált, már nem csak önálló tudomány, de önálló működési terület is lett, de valahogy nem tudott igazán gyökeret eresztetni sem a kollégák, sem a közvélemény, sem a hallgatók fejében. Még mindig gyanús, aki pszichiáterhez jár, de gyanús az is aki pszichiáternek megy (előbb utóbb olyan lesz mint a betegei...). Pedig nagy szükség van a pszichiátriára, mivel az európai és a magyar népességen belül egyre inkább nő a pszichiátriai betegségek aránya, és most már egyértelműen a legnagyobb társadalmi terhet a pszichiátriai betegségek jelentik. Ennek ellenére, még mindig nem figyelnek igazán szakmánkra, csak olyankor, ha egy pszichiátriai betegséggel, vagy ellátással gyanúsítható személy valami szörnyűséget követ el. És hivatalos, döntést hozó, vagy döntést végrehajtó személyek autentikusnak, megalapozottnak imponáló kijelentésekkel, de gyakran féligazsággal, csúsztatással, tévedéssel helyeznek előtérbe más szakmákat, pl.: kardiológia, onkológia, melyek szintén fontosak, csak ők a fontosságukat jobban tudják láttatni, érvényesíteni mint szakmánk. Szilárd János sokat tett azért, hogy a szakmánk jobban látszódjék: társaságot alapított, vállalta vezetését, tudományos lapot gründolt, a pszichiátriának is (egy ideig) helyet adó 410 ágyas klinika építését szorgalmazta és realizálta.

És ezen kezdeményezésekből kinőttek értékek, intézmények. A szellemiség ma is él, de a pszichiátria helye, szerepe, megítélése igen lassan javul, ha javul egyáltalán, pedig ellátási igény van, beteg van, eredményeink is vannak pl: a befejezett öngyilkosságok aránya 1988 óta 2014-re kevesebb mint felére csökkent. Igaz pszichiátriai kódban nem hal meg senki, így a halálzási statisztikák elemzésénél ez a betegség csoport szóba sem kerül, pedig a pszichiátriai betegek és a pszichiáterek korábban halnak a referencia népességhez képest...

- Meghalt Szilárd János is. Nem fiatalon, nem váratlanul. Tudtuk, hogy az idő telik, és a betegségek is lassan fogást találtak rajta. Tudtuk, hogy eljön az idő, de nem jól bántunk a rendelkezésre álló idővel, nekem legalább is vannak hiányérzeteim. 2012-ben amikor MPT elnök lettem elhatároztam megszólítom, megkeresem „Mestereinket”, és megpróbálom megmenteni az utókornak azt ami a tankönyvekből, publikációkból, előadásokból kimaradt, de ami talán sokkal fontosabb volna a szakmának, a felnövekvő generációnak, nekem. Meggyőződésem most is, hogy egy olyan szintetizált, leülepedett tudáshoz, tapasztalathoz, emberi, szakmai bölcsességhez juthatunk, juthatnánk az ilyen beszélgetések során, ami azokban a kollégáinkban van, akik évtizedeket szolgáltak szakmánkban, gyógyítottak, oktattak, kutattak, és ha a bölcsek követ nem is találták meg, de sok olyan tudás, érzés, idea, útravaló fogalmazódott meg bennük, melyekkel segíthetnek a szakmának, a szakma művelőinek, nagyon patetikusán fogalmazva: az emberiségnek jobbra, kiszámíthatóbbá tenni a világot, kapcsolatainkat, szakmában való részvételünket javítani. Ilyen tudás, tapasztalat letéteményese volt, meggyőződésem szerint, Szilárd János is, de én nem jutottam el hozzá, ez az el nem készült interjúk, le nem zajlott beszélgetések, a be nem végzett munkák sorába került. Remélem voltak olyanok, akik nem elmaradt, hanem lezajlott találkozásokon gazdagították magukat Szilárd János konkrét, bölcs, gondolataival, mert így jobb érzéssel mondom azt: Tisztelt Professzor Úr! Rektor Úr! Elnök Úr! Kedves János! Nyugodj békében!